

Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 201.22.2025 про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Державного біотехнологічного університету Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження здобувачу Калинову Олександр Олександровичу наукового ступеня доктор філософії з галузі знань 20 «Аграрні науки і продовольство» за спеціальністю 201 «Агрономія» на підставі публічного захисту дисертації на тему «Формування продуктивності соняшника за впливу бактеріальних, мікоризоутворюючих препаратів та стимуляторів росту в умовах Східного Лісостепу України» від 20 травня 2025 року.

Калинов Олександр Олександрович, народився 13 березня 1974 року, громадянин України, освіта повна вища: у 1994 році закінчив Старобільський радгосп-технікум та отримав диплом організатора-технолога виробництва сільського господарства. У 2001 році закінчив Луганський державний аграрний університет за спеціальністю агрономія (професійна кваліфікація – вченого агронома). Після закінчення навчання свою трудову діяльність розпочав на посаді начальника Державної станції захисту рослин Кремінського району Луганської області.

З серпня 2006 року по грудень 2009 року працював агрономом-консультантом в ТОВ «Агросфера». З грудня 2009 по серпень 2013 року працював менеджером ТОВ «Торговий дім ДАКО» займаючись вирощуванням насіння соняшника. З квітня 2013 року по лютий 2019 року – директор представництва ТОВ «Агрозахист Донбас».

З січня 2020 року по січень 2021 року працював ФОП по наданню послуг ФГ Луганської та Харківської областей. З січня 2021 року по серпень 2022 року працював у ТОВ «Agrii» на посаді агронома консультанта. З серпня 2023 року по листопад 2023 року – працював на посаді головного агронома з захисту рослин агрохолдингу «AST». З лютого 2024 року по цей час працює на посаді регіонального представника західного регіону ТОВ «УніферХ».

Неодружений, є донька 2004 року народження.

Здобувач має вісім наукових публікацій за темою дисертації, з них п'ять – у наукових фахових виданнях України, три – у матеріалах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

Статті у фахових виданнях України

1. Калинов О.О., Рожков А.О. Польова схожість насіння і збереженість рослин соняшнику за впливу передпосівної обробки насіння і листових підживлень. Науково-технічний бюлетень Інституту олійних культур НААН. 2024. 36. С. 80–92. DOI: 10.36710/ЛОС-2024-36-07 (особистий внесок –

співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні статті, участь у формулюванні висновків, підготовка статті).

2. Рожков А.О., **Калинов О.О.** Вплив передпосівної обробки насіння та листових підживлень на формування повітряно-сухої маси рослин соняшнику. Журнал: «Рослинництво, селекція і насінництво, плодовоовочівництво». 2024. №1. С. 6–23. DOI: 10.5281/zenodo.14604238 (особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні статті, участь у формулюванні висновків, підготовка статті).

3. **Калинов О.О.**, Рожков А.О. Варіабельність площі листової поверхні рослин соняшнику за впливу передпосівної обробки насіння і позакоренових підживлень. Науково-технічний бюлетень Інституту олійних культур НААН. 2024. 37. С. 87–101. DOI: 10.36710/IOC-2024-37-09 (особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні статті, участь у формулюванні висновків).

4. Рожков А.О., **Калинов О.О.** Урожайність та якість насіння соняшнику залежно від передпосівної обробки насіння та позакоренових підживлень. Науково-технічний бюлетень Інституту тваринництва. 2024. 131. С. 187–201. DOI: 10.32900/2312-8402-2024-131-187-201 (особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні статті, участь у формулюванні висновків, підготовка статті).

5. **Калинов О.О.** Продуктивність рослин соняшника за впливу передпосівної обробки насіння та позакоренових підживлень у Східному Лісостепу України. Журнал: «Рослинництво, селекція і насінництво, плодовоовочівництво». 2024. №2. С. 29–47. DOI: 10.5281/zenodo.14609779

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Рожков А.О., **Калинов О.О.** Вплив обробки насіння і листових підживлень на формування генеративних органів рослин соняшнику. Innovative development of science, technology and education. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2024. С. 22–29. (особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні тез, участь у формулюванні висновків, підготовка матеріалів до опублікування).

7. **Калинов О.О.**, Рожков А.О. Фотосинтетичний потенціал посівів соняшника за комплексного впливу передпосівної обробки насіння та позакоренових підживлень. Perspectives of contemporary science: theory and practice. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Lviv, Ukraine. 2024. С. 21–27. (особистий внесок – співавтор

ідеї, літературний аналіз, участь у написанні тез, участь у формулюванні висновків, підготовка матеріалів до опублікування).

8. **Калинов О.О., Рожков А.О.** Варіювання висоти рослин соняшника залежно від передпосівної обробки насіння та листових підживлень. Scientific research: modern challenges and future prospects. Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2024. С. 12–18. (особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні тез, участь у формулюванні висновків, підготовка матеріалів до опублікування).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради.

ТКАЧУК ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ – доктор с.-г. наук, професор, завідувач кафедри екології та охорони навколишнього середовища факультету екології, лісівництва та садово-паркового господарства навчально-наукового інституту агротехнологій та природокористування Вінницького національного аграрного університету, зауваження викладенні у відгуку опонента:

1. Термін «позакореневі підживлення» є некоректним. Краще вживати «листоове удобрення».

2. Автор оперує терміном «збір олії». Ця фраза також є некоректною. Доцільніше використовувати словосполучення «вихід олії».

3. Робота має ряд скорочень, посилання на розшифрування яких відсутні. Бажано було б на початку дисертації подати Перелік умовних позначок і скорочень.

4. У підрозділі «Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами» вступу необхідно було вказати роки виконання ініціативної тематики, впродовж яких здійснювалися дослідження за темою дисертації.

5. У п'ятому варіанті досліду автор зазначає: обробка насіння сумішшю Мікофренду з «ПМК-У». Виходячи з такого визначення, обидва препарати перед обробкою змішали і після цього обробили насіння. Те саме стосується шостого варіанту досліду та варіантів фактора В. Коректніше зазначити: комплексна або сумісна обробка насіння Мікофрендом та «ПМК-У».

6. Автор у другому розділі вказує розміри та площу посівної і облікової ділянок досліду. Разом з тим вказана площа лабораторних ділянок досліду, але не зрозуміло які обліки на ній проводилися.

7. При проведенні лабораторних досліджень якості насіння соняшнику, автор використовував неіснуючі в Україні ГОСТ 10840-64, ГОСТ 10855-64. Тому робити посилання на них у роботі неможна!

8. Із представлених у другому розділі матеріалів не дуже зрозуміло, як технічно проводили обробку насіння і позакореневі підживлення досліджуваними препаратами.

9. У таблиці 3.2., 3.3., 3.4., 3.5. і т.д. у примітках варіантів бажано було б посилатися не на другий розділ, а розмістити назви варіантів під таблицею.

10. У підрозділі 3.2. «Час настання і тривалість окремих фаз і міжфазних періодів росту та розвитку рослин соняшника за комплексної дії досліджуваних варіантів передпосівної обробки насіння та позакореневих підживлень» при позначенні тривалості міжфазних періодів і настання фаз росту і розвитку рослин соняшнику варто оперувати терміном «доба», а не «день».

11. Дисертант багаторазово у своїй науковій праці використовує класифікацію фаз росту і розвитку соняшнику ВВСН. Бажано було б у другому розділі представити розгорнуту класифікацію фаз росту і розвитку соняшнику за ВВСН, що суттєво полегшувало б розуміння рекомендованих і застосовуваних заходів у визначені строки.

ТРОЦЕНКО ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ – доктор с.-г. наук, професор, завідувач кафедри агротехнологій та ґрунтознавства Сумського національного аграрного університету, зауваження викладенні у відгуку опонента:

1. За результатами досліджень (Висновки, п.7) автор вказує на отримання найвищої урожайності за рахунок суттєвого зростання інтенсивності технології вирощування, а саме «... обробка насіння сумішшю БлекДжека, Мікофренда і «ПМК-У» у сполученні з трьома підживленнями розчином на основі БлекДжека забезпечили отримання найвищої врожайності насіння соняшника – у середньому за три роки 2,60 т/га». Однак, цей показник відповідає середній урожайності культури соняшнику у Полтавській області (2,69 т/га).

2. У розділі в таблицях представлено дані ЧПФ по фазах росту та в цілому за вегетацію, однак повністю відсутній їхній аналіз. У висновках до розділу приділено багато уваги особливостям формування площі асиміляційної поверхні, однак відносно впливу досліджуваних чинників на ЧПФ не сказано нічого. Навіть якщо змін показника не було це треба було відмітити.

3. У таблиці 5.3 (+ коментар у тексті) автор наводить дані щодо значень показника рентабельності у 4–7 тис. процентів. Розрахунок проведено для показника отриманої прибавки, що є некоректним за визначенням самого терміну – «рентабельність виробництва».

4. У п. 6. завдань досліджень передбачено аналіз енергетичної ефективності варіантів досліду, що знайшло відображення у п. 5.2. Однак цей матеріал не відображений у висновках роботи.

5. Не достатньо зрозумілим (також, не має відповідних посилань на першоджерела) є трактування термінів та розрахунок показників «Вживаність рослин» та «збереженість рослин» (п.2.3, с. 55), табл. 3.2 та коментар у п. 3.1. Традиційно у наукових публікаціях ці терміни використовуються як синоніми (Рожков А. О., Демков А. В., 2021).

6. Як окреме побажання вказую на відсутність у роботі фотографій, які (враховуючи доступність цього гаджету) могли б підвищити ілюстративне висвітлення експериментальних розділів.

КУДРЯ СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ – доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри землеробства та гербології Державного біотехнологічного університету, зауваження викладенні у рецензії рецензента:

1. У підрозділі «Впроваджено у виробництво» (Вступ), не вказано де проводили впровадження та на якій площі.

2. Чому не був досліджений контроль без обробки насіння водою?

3. Рис. 2.4 (схема досліду) сприймався б краще, у разі його розміщення книжно, а не альбомно.

4. У тексті роботи автор часто оперує фразами «закономірно», «значних змін не слід було і очікувати», «логічно», «в цілому закономірно».

5. Чим можна пояснити, що чиста продуктивність фотосинтезу в IV–VII варіантах позакореневого підживлення була нижчою, ніж на контролі (табл. 3.26–3.30)?

6. Урожайність насіння соняшника, по всіх варіантах досліджень, бажано було б навести не лише середню за 2022–2024 рр., а і по роках.

7. Автором опрацьована порівняно невелика кількість першоджерел надрукованих англійською мовою.

8. По тексту дисертації зустрічаються не зовсім вдалі вирази: «На «піку» розвитку...», «Погодні умови вегетації соняшника...».

9. При оформленні списку використаних джерел інколи допущені відхилення від ДСТУ 8302:2015.

ЧУЙКО ДМИТРО ВІКТОРОВИЧ – доктор філософії, викладач ЗВО кафедри генетики, селекції та насінництва Державного біотехнологічного університету, зауваження викладенні у рецензії рецензента:

1. У Вступі є певні помилки та неточності зокрема, автор говорить «Також значні кроки зробила селекція в плані створення гібридів соняшника стійкого до рас А-І вовчку», однак, на сьогоднішній день офіційно визнано лише вісім рас вовчка (А–G), більшість гібридів соняшника стійкі лише до перших семи рас (А–H), а восьма раса G є малопоширеною в світі.

У наступному реченні автор помилково відносить вовчок соняшниковий до бур'янів, але правильно говорити – «паразитична рослина» (С. 16, абз. 3).

2. У «Вступі» автор наводить загальну інформацію по виробництву, сучасних технологіях, посівних площах соняшника, але при цьому відсутні посилання на відповідні літературні джерела (С. 16, 17).

3. Текст абзаців «Впроваджено у виробництво» та «Практичне значення отриманих результатів», слід було б замінити місцями (С. 22).

4. У пункті «Структура та обсяг дисертації» вказано 34 додатки, але їх всього 33. Алфавітна нумерація додатків не вірна «А, Б, Г» замість «А, Б, В...» (С. 23, С. 214).

5. У роботі подекуди зустрічаються неузгодженості в науковому стилі викладу, зокрема вживання побутових або маловиразних формулювань, технічні та стилістичні помилки.

6. У «Розділі 1», автор досить упереджено говорить про загальну урожайність, що «урожайність насіння соняшнику не висока – від 1,0 до 2,0 т/га» але при цьому згідно Державної служби статистики України, урожайність соняшника за 2024 рік залежно від регіону сягає до 3,7 т/га (С. 23).

7. У підрозділі 1.1, не зовсім зрозумілим є текст другого абзацу і його відношення до теми підрозділу (С. 25).

8. При цитуванні використаних літературних джерел у дисертаційній роботі згідно ДСТУ 8302:2015, є помилки технічного та стилістичного характеру. Цитування у тексті згадуються не у порядку їх першого використання, а більшість посилань оформлені не відповідно. Зокрема, відсутні позначення: номер «№» журналу – після року, "С." перед сторінками.

9. У розділі 2, підрозділ 2.3. «Методика, агротехніка та програма досліджень» вказано, що визначали «діаметр кошика та стебла...», але при цьому жодних даних у дисертаційній роботі по діаметру стебла не представлено (С. 56).

10. Є не зрозумілим процес обліку врожайності насіння збиранням прямим комбайнуванням, при ширині облікової ділянки 4,2 м комбайнами типу «Claas»? Якщо автор, перед цим на дослідних ділянках визначав біологічну врожайність шляхом ручного обмолоту кошиків, то як це було враховано під час визначення фактичної урожайності?

11. Розрахунок коефіцієнту кореляції слід вказувати до сотої частки, у той час, як автор у деяких місцях вказує до десятої (С. 80 та 136), а у інших – до тисячної їх значення (С. 135 та 136).

12. У висновках до розділу 4 – «Результати досліджень висвітлено у відповідних публікаціях [91, 95]», джерело № 91 не з публікацією автора.

13. У списку використаних джерел присутні застарілі та не актуальні літературні джерела (наприклад джерела: 1, 14, 15, 64, 68, 79), а відсоток публікацій за останні 10 років становить у межах лише 40 %.

14. На додаток Г «Акт і довідка впровадження результатів дисертаційної роботи доктора філософії у виробництво» відсутні посилання у тексті.

ШВЧЕНКО МИКОЛА ВІКТОРОВИЧ – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства та гербології ім. О.М. Можейка Державного біотехнологічного університету, зауважень немає.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради,

«Утрималось» – 0 членів ради.

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада ДФ 201.22.2025 присуджує Калинову Олександру Олександровичу ступінь доктора філософії з галузі знань 20 «Аграрні науки і продовольство» за спеціальністю 201 «Агрономія» на підставі прилюдного захисту дисертації «**Формування продуктивності соняшника за впливу бактеріальних, мікоризоутворюючих препаратів та стимуляторів росту в умовах східного Лісостепу України**», що відбулася 20 травня 2025 року.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради,
доктор сільськогосподарських наук,
професор

Микола ШЕВЧЕНКО